

Foto: Brigitte Enguérand

Mariana CIOLAN

La Comedia Franceză

O întâmplare binecuvântată a făcut să mă aflu cu prilejul sărbătorilor de iarnă în capitala Franței. În miezul feeriei de neuitat – pe străzi și bulevarde, în jurul faimoaselor monumente, clădiri și catedrale seculare –, de o ingeniozitate fără limite, dar guvernată neabătut de un bun gust remarcabil, nu puteam să nu-mi îndrept „programatic” pașii către acele magice și mitice locuri ale artei spectacolului. „La Huchette”, Théâtre „Marigny” și Théâtre „Elvire Popesco”, „Olympia” și salba de mici teatre, dar nu mai puțin celebre, de pe Montmartre căpătau corp și suflet într-o mirabilă poveste a mea, încercând să-mi păstrez luciditatea în năvala de impresii. Ca spectator, am intrat însă la Comedia Franceză. Așa cum în urmă cu ani îmi oferisem clipe de freamăt interior în jurul lui Berliner Ensemble, și de astă dată, înainte de a păși pragul acestui emblematic locaș, mi-am purtat îndelung pașii prin grădina Palatului Regal, în incinta căruia este situat, trecând apoi pe vechile străduțe dimprejur, legate prin pasaje pitorești, până în piațeta dominată de statuia lui Molière, ce se află nu departe de ultima locuință pe pământ a marelui comedian înainte de a deveni nemuritor în spiritualitatea lumii.

Revenind în Place Colette, unde este intrarea la Sala Richelieu, am zăbovit cu privirea asupra repertoriului afișat pentru toată durata stagiunii. Cum era de așteptat, observ că se joacă, în primul rând, clasicii francezi, Molière (*Bolnavul*

Foto: Brigitte Enguérand

închipuit și *Mizantropul* – din 15 februarie 2008), Beaumarchais (*Nunta lui Figaro*), Edmond Rostand (*Cyrano de Bergerac*) sau La Fontaine (o adaptare intitulată chiar *Fabule*), dar și înscenări din Lope de Vega (*Pedro și comandorul*), Heinrich von Kleist (*Penthesilea*), Odon von Horvath (*Figaro divorțat*, în regia lui Tamas Ascher), Antonio Jose Da Silva (*Don Quijote și Sancho Panza*), urmând ca pe 1 martie să fie o premieră cu *E doar sfârșitul lumii*, de Jean-Luc Lagarce. Eu reușisem o rezervare pentru *Îmblânzirea scorpiei* de Shakespeare, cea mai recentă premieră la momentul vizitei mele, o montare semnată Oskaras Korsunovas, binecunoscut și apreciat în Franța, mai ales în contextul Festivalului de la Avignon, unde a participat de patru ori.

Foarte vizibil la intrarea principală – un anunț : accesul publicului este permis cu o oră înainte de spectacol, deci la șapte seara. Niciun minut mai târziu, dar nici mai devreme (atunci când și la casa de bilete se pun în vânzare locurile rămase disponibile în seara respectivă, la prețul de numai 5 euro), ușile s-au deschis și iată-mă „explorând” cu nesaț foaierele de la toate nivelurile, culoarele impozante, în marmură, cu banchete în pluș, contemplând busturile și fotografiile a zeci și zeci de maeștri ai penelului și ai scenei care au făcut gloria Comediei Franceze, a teatrului francez. În „paralel”, remarc detașarea și plăcerea spectatorilor de a se pătrunde în tihnă de toată acea ambianță, apreciez iscusința personalului care le servea cafele, răcoritoare sau „un petit verre” cu o promptitudine care făcea imposibilă crearea de „cozi” (chiar și în pauza spectacolului, când la elegantele baruri din teatru se perindau zeci și sute de oameni, e drept, dovedind, la rândul-le, asimilarea aceluiași exercițiu de „eficacitate”) și nu mai știu cum să-mi reprim neliniștea că nu vedeam nicăieri caietele-program, să-mi procur unul și eu. Intrând

În sală, constat însă cu satisfacție că, în timp ce eram conduși de plasatori plini de sollicitudine până la locurile indicate pe bilete, toată lumea îl primește (gratuit, sau în costul biletului, dacă vreți). Simplu, dar elegant tipărit, acesta oferă nu numai coordonatele complete ale repertoriului, inclusiv la Studio-Théâtre și la Théâtre du Vieux-Colombier (celelalte două săli ale Comediei Franceze), datele minimale despre realizatorii spectacolului, fotografiile întregii trupe, între care sunt marcate cele ale interpreților din acea seară, dar și sintetice considerente despre treptele receptării lui Shakespeare în Franța, dimpreună cu motivația prezenței acestui regizor pe scena-emblemă a Parisului. „Invitându-l pe Oskaras Korsunovas să se alăture trupei noastre spre a monta *Îmblânzirea scorpiei* – scrie Muriel Mayette, administrator general la Comedia Franceză –, am dorit să *convoc/să chem* un *mare dramaturg*. Un *mare dramaturg* este un regizor capabil să ne îndemne să descoperim sensurile ascunse ale unei opere, să ne arate interesul pe care l-ar prezenta reluarea acestui text astăzi și să dea piesei o altă înfățișare”.

Spectacolul lui Korsunovas cu *Îmblânzirea scorpiei*, de Shakespeare, pe scena de la Comedia Franceză, este o vastă orchestrație cu intarsii de filigran, clădită pe virtuțile și puterea teatrului, în pendularea între mască și ce se ascunde prin ea. „Cheia” de acces către înțelesurile piesei lui Shakespeare își are la Korsunovas punctul de plecare în acel *Prolog*, cu bețivanul Sly care crede că realitatea în care este transportat de grupul petrecăreților este cea adevărată. Sly urcă pe scenă dintre spectatori, rămâne tot timpul *prezent* în spectacolul pe care îl vedem prin ochii lui, ca un corolar al ideii de teatru total, al ideii că ajungem să înțelegem viața teatralizând-o. Spațiul scenei (decor: Jurate Paulekaite; costume: Virginie Merlin) este un imens atelier de costume, misterios și incitant sub eclerajul rafinat, unde *simți* că se poate întâmpla orice și fiecare actor se poate transforma datorită unuia sau altuia dintre veșmintele ce așteaptă să fie îmbrăcate. Deasupra – „cerul”, de unde privesc măști-chipuri; dedesubt – sugestia unui abis-infern.

În această *realitate* – caruselul copios al mașinațiunilor pretendenților la mâna Catarinei, „Îmblânzirea” ei de către Petrucchio, dincolo de țesătura stufoasă a intrigii, personajele sunt radiografiate în balansul între adevărul pe care îl reprezintă fiecare și imaginea deformată pe care o afișează sub nenumăratele măști ale seducției. Asistăm la o forare în profunzimea dorințelor, a mecanismelor și resorturilor intime care le determină atracția, și până la urmă, libertatea alegerii. Ca și în alt spectacol al său, cu *Visul unei nopți de vară* (invitat și în Festivalul Internațional „Shakespeare” de la Craiova), Oskaras Korsunovas încredințează fiecărui actor o placă de lemn. Aici, pe placă este lipit costumul (sau un detaliu definitoriu – la Catarina, o mânășă în dreptul sexului). Ivindu-și capul dindărătul acestei plăci, actorii sunt personajele costumate, ascunzându-se uneori dincolo de ea, „dispar” în decor, devin efectiv un element al acestuia, sau, ieșind din ascunziș, își pot contempla propriul personaj, dar și pe celelalte, această continuă schimbare de perspectivă potențând prin debordanta și continua dedublare/distanțare și iluzia și demistificarea ei.

Regizorul este urmat cu credință de netăgăduit și cu un exemplar profesionalism de către actori, la fel de *prezenți* când rostesc inteligent și nuanțat fiecare replică, dar și în absența acesteia, și nu numai pentru că întreaga distribuție rămâne permanent în scenă, integrată unui spectacol, în care efectiv dispare noțiunea de roluri „secundare”. Magiei cuvântului i se asociază o veritabilă „poetică” gestuală,

apoi forța tăcerilor încărcate de multiple semnificații și un discret, dar sugestiv, comentariu muzical (compoziții originale – Gintaras Sodeika). Coerent asimilat ansamblului este și acel iureș fizic, acel travaliu pe care îl pretinde Korsunovas actorilor, acel teatru fizic, o tehnică practică desigur întâia dată, acum, de o trupă despre care se poate spune, *mutatis mutandis*, că este una de „clasicieni” seduși de virtuțile contemporanului. „Baletul” ei corporal devine generator de energii ce coagulează geometria relațiilor și întretăierea perspectivelor, dă ritm trepidant întregului demers scenic și un suflu unificator. Făcând dovada stăpânirii unor bogate resurse interpretative, inclusiv a unei pregătiri fizice fără cusur, actorii își desenează cu limpezime și consistență caracterologică personajele. Într-un discurs viu și coerent, spectaculos și energizant. Răsplătit mai mult decât generos, la final, de aplauzele prelungite ale celor aproape nouă sute de spectatori. Un spectacol ca un templu închinat teatrului. Și poate că nu a fost întâmplătoare programarea lui în acea seară de Ajunul Crăciunului, când în inimi sensibile vibrează o coardă caritabilă, iar la pauză, cu o discreție, o eleganță și o simplitate pilduitoare, spectatorii erau îndemnați să contribuie la ajutorarea aceluia care nu mai pot urca pe scândura sacră a scenei la a cărei glorie au contribuit odinioară...

Elisabeta POP

„Boliloc” – teatru, dans, marionete, magie...

Afișul de la Teatrul lyonez **Célestins** anunța, în ianuarie 2008, ca pe unul dintre evenimentele stagiunii, un spectacol mai puțin obișnuit, semnat de Philippe Genty și Mary Underwood: **Boliloc**. Titlul spectacolului părea cel puțin ciudat și el, cuvântul acesta semănând parcă, nu-i așa, cu denumirea unui joc de copii.

Oricum, de vreme ce colaboraseră la nașterea lui, nici mai mult nici mai puțin decât opt teatre (între ele, Teatrul Toursky din Marsilia, Teatrul „Andre Malraux”, din Rueil-Malmaison, Teatrul „Jacques Prevert” din Ruinay sous Bois, Casele de Cultură din Nevers și Nièvre etc., ne așteptam la un spectacol scump, cel puțin din punct de vedere material, al bugetului, adică.

De formație plastician, Philippe Genty este binecunoscut și apreciat, nu doar în Franța, ci în întreaga lume, el fiind printre puținii artiști care au străbătut cinci continente cu spectacolele sale de marionete. Din 1968, el are propria sa companie teatrală. De la Londra la Tokyo, pe Broadway, artiștii conduși de el au uimit publicul cu performanța lor. Trupa sa a jucat, în 1997, spectacolul *Dedale* la Festivalul de la Avignon, pe impunătoarea scenă din Curtea Palatului Papilor; a jucat *Oceane și utopii* la Lisabona, în cadrul Expoziției Universale din 1998; a prezentat un spectacol insolit despre Freud (*Zigmund Follies*) la Teatrul Național Chaillot, cu Eric Saria și Philippe Richard.

Neliniștit, ca orice artist autentic, Genty caută continuu noi și noi moduri de exprimare... El a creat acest spectacol insolit, *Boliloc*, mărturisind că, pentru el, dintotdeauna, scena a fost un spațiu al subconștientului sau al inconștientului, o lume în continuă mișcare, o lume vie, în relație strânsă cu mintea și sufletul fiecăruia dintre noi...